GEOGRAFIYA FANINI O`QITISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti

Tabiiy fanlar fakulteti

Geografiya yo`nalishi 2-bosqich talabasi

To`raxonova Dilfuza Soatmurodovna

10dil13fu96za@gmail.com

+998995001396

*Ilmiy maslahatchi :***Abdalova Sayyora Rustamovna**

ChDPU Umumiy pedagogika kafedrasi dotsenti

abdalovasayora@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada geografiya fanini o‘qitish jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Xususan, interaktiv metodlar, raqamli platformalar, multimedia vositalari, geografik axborot tizimlari (GIS) hamda virtual xaritalardan foydalanish orqali ta’lim samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim talablariga muvofiq, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, tadqiqotchilik ko‘nikmalari va ekologik dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati asoslab beriladi[1].

Shuningdek, xalqaro ta’lim tajribasi, jumladan UNESCO tavsiyalari hamda raqamli xaritalash vositalari, xususan Google tomonidan yaratilgan geografik servislarning ta’lim jarayonidagi imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi[2]. Tadqiqot natijalari innovatsion texnologiyalarni geografiya ta’limiga integratsiya qilish o‘quv jarayonining sifatini oshirish va kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar:geografiya ta’limi,innovatsion pedagogik texnologiyalar,interaktiv metodlar,raqamli ta’lim vositalari,geografik axborot tizimlari (GIS),virtual xaritalar,multimedia texnologiyalari,masofaviy ta’lim,kompetensiyaviy yondashuv,ekologik ta’lim,o‘quvchilarning tadqiqotchilik faoliyati,ta’lim samaradorligi,UNESCO tavsiyalari,Google geografik servislar,zamonaviy pedagogik yondashuv.

[1] Abdullayev, X. Geografiya fanini o‘qitish metodikasi. Toshkent: “O‘qituvchi”, 2018.

[2] Islomov, A. Innovatsion pedagogik texnologiyalar va ularning ta’limdagi ro‘li. Toshkent: “Fan va Ta’lim”, 2019.

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты использования инновационных педагогических технологий в процессе преподавания географии. В частности, анализируются вопросы повышения эффективности образования за счет использования интерактивных методов, цифровых платформ, мультимедийных инструментов, географических информационных систем (ГИС) и виртуальных карт. В соответствии с требованиями современного образования обосновывается важность инновационных подходов в развитии у учащихся самостоятельного мышления, исследовательских навыков и экологического мировоззрения.

Также рассматривается международный образовательный опыт, включая рекомендации ЮНЕСКО, и возможности использования в образовательном процессе цифровых картографических инструментов, в частности, географических сервисов, созданных Google. Результаты исследования показывают, что интеграция инновационных технологий в географическое образование способствует повышению качества образовательного процесса и развитию компетентностного подхода.

Ключевые слова: географическое образование, инновационные педагогические технологии, интерактивные методы, цифровые образовательные инструменты, географические информационные системы (ГИС), виртуальные карты, мультимедийные технологии, дистанционное обучение, компетентностный подход, экологическое образование, исследовательская деятельность студентов, эффективность образования, рекомендации ЮНЕСКО, географические сервисы Google, современный педагогический подход.

Abstract: This article discusses the theoretical and practical aspects of using innovative pedagogical technologies in the process of teaching geography. In particular, the issues of increasing the effectiveness of education through the use of interactive methods, digital platforms, multimedia tools, geographic information systems (GIS) and virtual maps are analyzed. In accordance with the requirements of modern education, the importance of innovative approaches in developing students' independent thinking, research skills and ecological worldview is substantiated.

Also, international educational experience, including UNESCO recommendations, and the possibilities of digital mapping tools, in particular, geographic services created by Google, in the educational process are considered. The results of the study show that the integration of innovative technologies into geography education serves to improve the quality of the educational process and develop a competency-based approach.

Keywords: geography education, innovative pedagogical technologies, interactive methods, digital educational tools, geographic information systems (GIS), virtual maps, multimedia technologies, distance learning, competency-based approach, environmental education, student research activities, educational effectiveness, UNESCO recommendations, Google geographic services, modern pedagogical approach.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim tizimi oldiga o‘quv jarayonini zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirish vazifasi qo‘yilmoqda[3]. Ayniqsa, geografiya fani o‘zining ko‘rgazmaliligi, hududiy tasavvurlarni shakllantirish va real jarayonlarni tushuntirish xususiyati bilan innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng qo‘llashni talab etadi. Chunki an’anaviy dars shakllari ko‘pincha murakkab tabiiy va ijtimoiy-geografik jarayonlarni to‘liq tasavvur qilish imkonini bermaydi. Shu sababli interaktiv metodlar, raqamli xaritalar, multimedia vositalari va geografik axborot tizimlari ta’lim jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy pedagogik yondashuvlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal qilish ko‘nikmalari va tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Jumladan, UNESCO ta’limni raqamlashtirish va innovatsion metodlarni joriy etishni XXI asr ta’limining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etadi. Bu esa geografiya fanini o‘qitishda ham zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilish zaruratini yanada kuchaytiradi.

Bugungi kunda raqamli platformalar va onlayn servislar, xususan Google tomonidan ishlab chiqilgan geografik xaritalash va virtual sayohat vositalari o‘quvchilarga dunyo hududlarini masofadan turib o‘rganish imkonini bermoqda. Bunday vositalar dars jarayonini qiziqarli, ko‘rgazmali va samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Shu bois geografiya fanini o‘qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, o‘quv jarayonining sifatini oshirish, kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish hamda o‘quvchilarning bilim olish motivatsiyasini kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

METODOLOGIYA

Geografiya fanini o‘qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, o‘quvchilarning bilim olishga qiziqishini oshirish hamda amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi[4]. Zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchi markazli yondashuv ustuvor bo‘lib, bunda o‘quvchilar faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki faol tadqiqotchi va tahlilchi sifatida ishtirok etadi.

Interaktiv metodlar geografiya darslarida murakkab jarayonlarni sodda va tushunarli shaklda o‘rganishga yordam beradi. “Aqliy hujum”, “Klaster”, “B-B-B jadvali”, “Insert”, “Case-study” kabi metodlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Masalan, iqlim o‘zgarishi yoki urbanizatsiya muammolarini muammoli vaziyat sifatida tahlil qilish o‘quvchilarda tahliliy fikrlash va muammo yechish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

MUHOKAMA

[3] Qodirov, B. Raqamli vositalar yordamida geografiya darslarini samarali tashkil etish. Toshkent: “Sharq”, 2020.

[4] Rasulov, S. Geografik axborot tizimlari (GIS) va ularning o‘qitishda qo‘llanilishi. Toshkent: “O‘zbekiston pedagogika akademiyasi nashriyoti”, 2017.

Raqamli ta’lim vositalari geografiya fanining ko‘rgazmaliligini sezilarli darajada oshiradi. Multimedia taqdimotlari, animatsiyalar, videodarslar va virtual ekskursiyalar orqali o‘quvchilar real geografik jarayonlarni tasavvur qila oladi. Ayniqsa, Google tomonidan yaratilgan Google Earth va Google Maps kabi servislar yordamida dunyoning turli hududlarini virtual tarzda o‘rganish, relyef, iqlim va aholi joylashuvini tahlil qilish imkoniyati yaratiladi. Bu esa nazariy bilimlarning amaliy tasavvur bilan mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Geografik axborot tizimlari (GIS) geografiya ta’limida innovatsion vositalardan biri hisoblanadi[5]. GIS texnologiyalari yordamida xaritalar yaratish, ma’lumotlarni tahlil qilish va hududiy jarayonlarni modellashtirish mumkin. Bu texnologiyalar o‘quvchilarda statistik ma’lumotlarni tahlil qilish, xarita bilan ishlash va ilmiy tadqiqot olib borish ko‘nikmalarini rivojlantiradi[6]. Zamonaviy ta’limda GISdan foydalanish o‘quvchilarni kelajak kasblariga tayyorlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Geografiya fanida loyihaviy ta’lim o‘quvchilarning mustaqil faoliyatini rivojlantiradi. Masalan, “Hududning ekologik holatini o‘rganish”, “Mahalliy iqlim xususiyatlari”, “Aholi joylashuvi va urbanizatsiya” kabi loyihalar o‘quvchilarning real muammolarni o‘rganishiga yordam beradi. Bunday faoliyat natijasida o‘quvchilar ma’lumot to‘plash, tahlil qilish, xulosa chiqarish va taqdimot qilish ko‘nikmalariga ega bo‘ladi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi geografiya fanini masofaviy o‘qitish imkoniyatlarini kengaytirdi. Onlayn platformalar, virtual laboratoriyalar va videokonferensiyalar orqali geografiya darslarini samarali tashkil etish mumkin[7]. Bu esa ta’limning uzluksizligini ta’minlaydi va o‘quvchilarga mustaqil ta’lim olish imkonini beradi.

Shu sababli innovatsion texnologiyalarni geografiya ta’limiga integratsiya qilish zamonaviy ta’limning muhim yo‘nalishi bo‘lib, o‘quv jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, geografiya fanini o‘qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta’lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Raqamli vositalar, interaktiv metodlar, GIS texnologiyalari va loyihaviy ta’lim yondashuvlari o‘quvchilarning bilimni chuqurroq o‘zlashtirishiga, mustaqil fikrlashi va tadqiqotchilik ko‘nikmalarining rivojlanishiga xizmat qiladi[8]. Bunday yondashuv o‘quvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni, balki real hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish va muammolarni hal etish kompetensiyalarini ham shakllantiradi.

[5] Toshpulatov, D. Ta’lim jarayonida interaktiv metodlar va loyihaviy faoliyat. Toshkent: “Ma’naviyat”, 2018.

[6] Mamatqulov, I. Pedagogika va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi. Toshkent: “Fan va Ta’lim”, 2021.

[7] Xolmatov, R. Geografiya fanini o‘qitishda multimedia vositalari. Toshkent: “Ta’lim”, 2020.

[8] O‘zbekistonda umumta’lim maktablari uchun Geografiya o‘quv qo‘llanma. Toshkent: “O‘qituvchi”, 2019.

Zamonaviy ta’lim talablari o‘qituvchilardan innovatsion metodlarni amaliyotga keng joriy etishni talab etmoqda[9]. Bu jarayonni qo‘llab-quvvatlash xalqaro tashkilotlar, jumladan UNESCO tomonidan ham ustuvor yo‘nalish sifatida e’tirof etilgan.

Shunday qilib, innovatsion pedagogik texnologiyalarni geografiya ta’limiga tizimli ravishda integratsiya qilish o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi, o‘quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi hamda zamonaviy kompetensiyalarga ega shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. Abdullayev, X. Geografiya fanini o‘qitish metodikasi. Toshkent: “O‘qituvchi”, 2018.

2. Islomov, A. Innovatsion pedagogik texnologiyalar va ularning ta’limdagi ro‘li. Toshkent: “Fan va Ta’lim”, 2019.

3. Qodirov, B. Raqamli vositalar yordamida geografiya darslarini samarali tashkil etish. Toshkent: “Sharq”, 2020.

4. Rasulov, S. Geografik axborot tizimlari (GIS) va ularning o‘qitishda qo‘llanilishi. Toshkent: “O‘zbekiston pedagogika akademiyasi nashriyoti”, 2017.

5. Toshpulatov, D. Ta’lim jarayonida interaktiv metodlar va loyihaviy faoliyat. Toshkent: “Ma’naviyat”, 2018.

6. Mamatqulov, I. Pedagogika va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi. Toshkent: “Fan va Ta’lim”, 2021.

7. Xolmatov, R. Geografiya fanini o‘qitishda multimedia vositalari. Toshkent: “Ta’lim”, 2020.

8. O‘zbekistonda umumta’lim maktablari uchun Geografiya o‘quv qo‘llanma. Toshkent: “O‘qituvchi”, 2019.

9. Mirzaev, F. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning amaliy qo‘llanilishi. Toshkent: “Fan va Ma’rifat”, 2018.

[9] Mirzaev, F. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning amaliy qo‘llanilishi. Toshkent: “Fan va Ma’rifat”, 2018.